

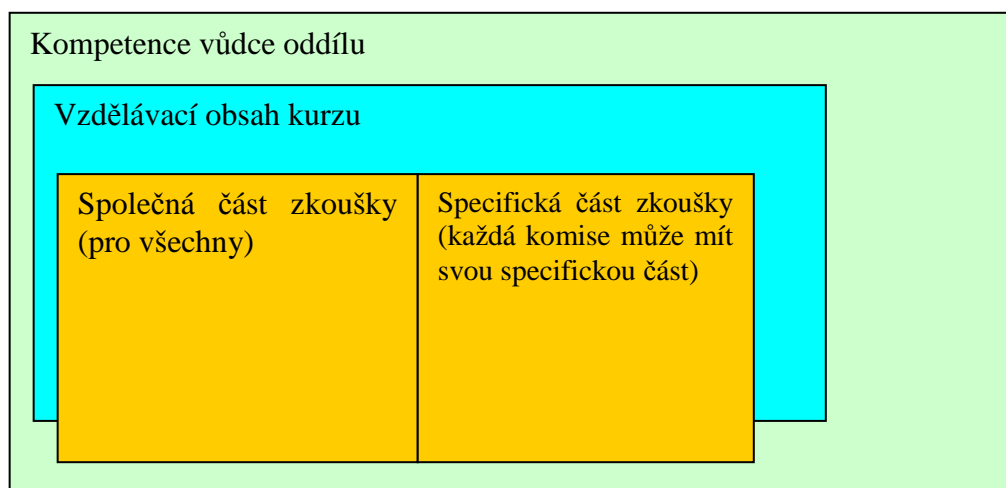
Směrnice k obsahu vůdcovské zkoušky – příloha A

Struktura a členění VZ

Úvod

Základem pro vytvoření obsahu VZ je rozbor potřeb vůdce oddílu, tj. jaké znalosti, dovednosti, postoje a návyky má mít vůdce oddílu, aby mohl úspěšně pracovat ve výchově dětí a mládeže. Tyto žádoucí znalosti, dovednosti, postoje a návyky označujeme souhrnným slovem **kompetence**.

Kompetence jsou formulovány tak, jak by je měl ovládat úspěšný vůdce oddílu, tj. kompetence není koncipována jako požadavek ke zkoušce.

Z hlediska průběhu vzdělávání vůdců oddílů rozlišujeme tři sady kompetencí:

- 1) **Všechny kompetence, které by mě vůdce oddílu zvládnout** (zelený obdélník – největší). Tyto kompetence by měly obsahovat vše, co je vhodné a důležité pro úspěšnou práci vůdce oddílu (včetně např. zdravotní) bez ohledu na to, co se bude přednášet a zkoušet.
- 2) **Kompetence, které se budou zkoušet** (žlutý obdélník – nejmenší). To jsou kompetence, z nichž budou vytvořeny požadavky k VZ – ty mohou být formulovány jako kompetence nebo i jinak (např. jako konkrétní úkoly, jejichž splnění znamená úspěšné zvládnutí daného požadavku). Část zkoušky je variabilní. Závazný seznam uvádí soupis povinně zkoušených kompetencí, každá zkušební komise může zkoušet i další kompetence nad rámec tohoto minima, musí s tím včas vhodným způsobem seznámit uchazeče.
- 3) **Kompetence, které se budou přednášet na kurzech** (modrý obdélník). Naprostá většina kompetencí, které se zkouší, budou na kurzech přednášeny, ale jsou i kompetence, které budou od budoucího vůdce požadovat u zkoušky a nebudou obsahem přednášek (např. některé postojové kompetence, něco, co si bude muset účastník sám nastudovat apod.)

Kompetence nemají stejný rozsah – na jedné straně jsou kompetence, které zahrnují znalost jednoho údaje (např. Ví, jak se jmenuje jeho středisko), na straně druhé jsou kompetence, které zahrnují rozsáhlou problematiku (např. skautská výchovná metoda).

Obsah a struktura VZ

Základní principy

- **Jednoznačná formulace vzdělávacích cílů** (tj. kompetencí).
- **Zrušení duplicit** (každá kompetence je ve VZ pouze jednou, na souvislost s ostatními kompetencemi a tématy je upozorněno odkazem).
- **Rozlišení kompetencí na nezbytné – klíčové – rozvojové** (viz dále). Toto rozlišení poskytuje lepší orientaci v posuzování důležitosti každé kompetence a pomáhá při stanovení nutného rozsahu jejího zvládnutí.
- **Rozlišení kompetencí na ty, které se zkoušejí a na ty, které se nezkoušejí.** Toto rozlišení ukazuje budoucím vůdcům, že pro vedení oddílu musí mít osobnostní předpoklady, které se na kurzu nenaučí a které se nedají vyzkoušet, a že řadu svých kompetencí musejí rozvíjet a zdokonalovat sami.
- **Posun obsahu VZ** od odborných znalostí k metodice, pedagogice, umění vést, ovládání skautské výchovné metody. Odborné znalosti mají v nové VZ dvojí roli – jednak jako základní znalosti nutné k zajištění činnosti oddílu (např. základní znalosti práva); jednak jako znalosti, které pomáhají vůdci při tvorbě zajímavého a výchovně účinného programu (např. znalosti o přírodě, kultuře, technice, ...)
- **Variabilní část VZ.** Podobně jako jsou v novém výchovném programu zohledněna specifika oddílu a individuální schopnosti jednotlivce, jsou tato specifika brána v potaz i v nové VZ. Jde o to, aby každý vůdce uměl dát oddílu něco svého (např. využil svou odbornost v programu a chodu oddílu, naučil se lépe nějakou dovednost, která není součástí klíčových kompetencí a která je přínosem pro oddíl, porozuměl do hloubky nějakému tématu, apod.). Variabilní část zkoušky může být tvořena např. výběrem rozvojových kompetencí nebo specializací na nějaké obory skautského programu. Podstatným znakem této části zkoušky by měla být reálná možnost výběru uchazečem.
- **Práce s kompetencemi po skončení VZ.** Složení vůdcovské zkoušky by nemělo být chápáno jako vrchol vzdělávání vůdce, ale za první krok na cestě. Část kompetencí (nezbytné) by měl vůdce ovládat u zkoušky v plné míře, naopak u klíčových a rozvojových kompetencí se předpokládá, že vůdce při zkoušce prokáže, že ovládá základy této kompetence že je „na dobré cestě“ a že tyto kompetence bude rozvíjet během své práce s oddílem. To také otvírá možnost pro různé postgraduální kurzy, pro práci výchovných zpravodajů na středisku a pro sebevzdělávání vůdců.
- **Návaznost kompetencí na nový výchovný program.** V nové VZ jsou zařazeny kompetence, které přímo souvisejí s novým výchovným programem. Vycházíme přitom z teze, že vůdce, který pracuje s novým výchovným programem, by ho měl v dostatečné míře zvládat po metodické (tomu se věnuje oblast 4) i obsahové stránce (oblast 5).
- **Volná struktura kompetencí.** Obsah vůdcovské zkoušky není záměrně detailně členěn na obory, ale jen orientačně na 5 základních oblastí. To umožňuje komisím a týmům vůdcovských kurzů, aby si kompetence uspořádaly způsobem, který jim vyhovuje a který odpovídá odbornosti a zaměření jednotlivých instruktorům.
- **VZ a věkové kategorie.** Vztah VZ k věkovým kategoriím se řídí dvěma základními principy: První princip je, že VZ je univerzální a absolvente jakékoli VZ dává kvalifikaci k vedení jakéhokoli oddílu. Druhým principem je, že k vedení oddílů různých věkových kategorií jsou nutné částečně odlišné kompetence. Konkrétně to znamená, že naprostá většina kompetencí je formulována bez specifikace konkrétní věkové kategorie a předpokládá se, že komise při vzdělávacích programech i při zkoušení zohlední, se kterou věkovou kategorií bude uchazeč pracovat.

- **VZ a zdravotnický kurz.** Povinnou podmínkou složení VZ je absolvence zdravotnického kurzu. Chceme, aby seznam kompetencí popisoval úplnou kvalifikaci vůdce oddílu (tj. včetně zdravotnických kompetencí), proto jsou zde obsaženy i kompetence, které pokrývá zdravotnický kurz. Předpokládáme, že tyto kompetence se nebudou během vůdcovských kurzů a zkoušek přednášet ani zkoušet.

Oblasti

Kompetence vůdce oddílu jsou rozděleny do pěti základních **oblastí**.

1) Osobnost

Oblast zahrnuje osobnostní předpoklady potřebné pro činnost skautského vůdce a základní znalosti a postoje vztahující se ke skautskému hnutí.

2) Organizátor

Je schopen zajistit činnost oddílu, vytvořit pro činnost oddílu dobré materiální podmínky. Umí zajistit bezpečnost dětí. Umí plánovat. Zná základní právní předpisy, které potřebuje pro práci v oddíle. Rozumí organizační struktuře Junáka a zná možnosti, které jeho oddílu přináší členství v Junáku.

3) Vůdce

Umí vést ostatní, komunikovat s lidmi, řídit činnost. Má vůdčí a manažerské schopnosti. Má autoritu, ví jak jí budovat a nezneužívá jí.

4) Vychovatel

Je pedagog, má didaktické dovednosti. Ovládá výchovné metody, umí si stanovit výchovné cíle a najít vhodné prostředky k jejich naplnění. Zvládá skautskou výchovnou metodu.

5) Program

Má znalosti a dovednosti potřebné k tomu, aby mohl připravovat skautský program. Rozumí obsahu programu, ví, k čemu vede své svěřence.

Kategorie kompetencí

Předkládaný soubor obsahuje kompetence dvou kategorií:

- 1) **Kompetence nezbytné** – tj. kompetence, jejichž zvládnutí je třeba k tomu, aby vůdce ve své činnosti neškodil – svěřeným dětem, organizaci, dalším subjektům. Jejich zvládnutí musí organizace bezpodmínečně vyžadovat a zároveň poskytnout prostor k jejich získání. Zvládnutí jednotlivých dovedností a znalostí či přijetí postojů má vymezenou potřebnou hranici, jejíž dosažení je třeba vyžadovat. Překročení této hranice – jakkoliv možné a nezávadné – už však zpravidla nepřináší žádný další podstatný přínos a není tedy prioritou vzdělávacího procesu. Mezi nezbytné kompetence patří zejména ty, které souvisejí s bezpečností dětí fyzickou i psychickou a s ochranou práv třetích osob.
- 2) **Kompetence klíčové** – tj. ty kompetence, bez jejichž zvládnutí není možné očekávat, že činnost vůdce bude skutečně podstatným přínosem pro svěřené děti, organizaci a další subjekty. Jejich osvojení je proto vysoce žádoucí. Činnost vůdce, který si klíčové kompetence neosvojil, je možná jen jako dočasná s výhledem blízké změny k lepšímu. Další prohlubování klíčových kompetencí je žádoucí, neboť přináší další zkvalitnění činnosti vůdce a jeho oddílu. Mezi příklady takových

kompetencí je možné uvést: schopnost sestavit výchovný plán oddílu, hlubší poznání dětí a schopnost individuálního přístupu k nim, znalost základních programových prvků a jejich přípravy, dramaturgie činností atd.

Variabilní část zkoušky pak může obsahovat třetí kategorii kompetencí:

3) Kompetence rozvojové – tj. ty kompetence (jiné, než klíčové), jejichž zvládnutí podstatnou měrou přispívá k pozitivnímu dopadu činnosti vůdce a jeho oddílu. Rozvojových kompetencí je celá řada a vůdce nemusí zvládnout všechny, je ale dobré, osvojí-li si dostatečně bohaté portfolio, které mu umožní zlepšovat a prohlubovat činnost oddílu. Proto by měla organizace nabízet osvojení si širokého spektra takových kompetencí a činovníky k jejich získání motivovat. Rozvojovými kompetencemi jsou zejména ty, které souvisejí s činnostmi, které oddíl dělat nemusí, ale které jsou významným výchovným impulsem pro jeho členy. Tedy například různé činnosti sportovní a tělovýchovné, umělecké, přírodovědné, společenské apod.

Pozn.: Vztah uvedených tří typů kompetencí **nelze** vnímat jako na sebe navazující stadia.

Jak poznat kompetence nezbytné od „non-nezbytných“ (klíčových a rozvojových)? Rozeznávací otázka zní: „Je činnost vůdce, který tyto kompetence nemá, horší, než žádná činnost? Je oddíl jím vedený horší, než žádný oddíl? Je lepší radši oddíl zrušit, než ho nechat vést člověkem, který tuto kompetenci nemá?“ Pokud odpověď zní „ano“, pak je to kompetence nezbytná. Přitom horší-nehorší je třeba posuzovat z různých pohledů: dětí, rodičů, společnosti, skautské organizace, ...

Jak poznat kompetence klíčové od rozvojových? Rozeznávací otázka zní: „Je možné tuto kompetenci nahradit jinými? Může být kvalitní činnost oddílu, vedeného někým, kdo tuto kompetenci nemá?“ Pokud odpověď zní „NE“, pak je to kompetence klíčová.